

BÖLÜM 9

UYARLANMIŞ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Yaşar YAŞAR¹

ENGELLİ TANIMI VE ENGELLİ SPORUNUN TARİHÇESİ

“Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi” (WHO) olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya engellilik raporuna göre dünya nüfusunun % 15’i engelli bireylerden oluşmaktadır. Türkiye’de ise araştırmaların, engellilik kavramının net bir tanıma dayandırılmaması nedeniyle eksik kaldığını ve gerçek sayılarla veri oluşturulamadığını görmekteyiz. Ancak, nüfusun %10’ undan fazlasının engelli olduğu kesin olarak bilinmektedir. Ayrıca araştırmalar, kadın engelli sayısının erkek engelli sayısına oranla daha fazla olduğunu göstermektedir. Günümüzde engelli bireyler topluma adaptasyon konusunda çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedirler. İstihdam, kişisel gelişim, boş zaman değerlendirme, eğitim, sosyal, kültürel ve sportif aktivite gibi hayatın olağan akışında normal bir bireyin erişebildiği olanaklara engelli bireyler kolay bir şekilde erişememektedirler. Tanımlar arasında bir diğer söylemde dezavantajlı gruptur. Kadınlar, çocuklar, gençler, göçmenler, azınlıklar, yaşlılar bu grupta yer almaktadırlar (Adaman ve Keyder, 2007). 1974 yılında Fransa’da belirlenen bu gruptaki insanlar için sosyal politikalara ihtiyaç duyulduğu kanısına varılmıştır. Zaman içinde kapsam genişletilmiş, toplumda sosyal ve psikolojik sorun yaşayan bireyleri de bu gruba dahil edilmiştir. Dezavantajlı grupta yer alan bireylerin spor yapma hakkını destekleyen uluslararası sözleşmeler mevcuttur (Öz, 2012, s. 638). Gelişmiş ülkelere bakıldığında, özellikle Avrupa ülkeleri dezavantajlı grupta yer alan bireylerin spor yapma ve bu bağlamda toplumsal uyum ve eşitlik haklarının gözetilmesi için çeşitli denetleme mekanizmaları kullanır. Sporun dezavantajlı grupta yer alan engelliler için ise çok farklı anlamları vardır. Geçmişte oldukça eski olan engelli sporları sadece rehabilitasyon amaçlı değil, aynı zamanda engelli bireyler için hayata anlam kazandıran bir kültür haline gelmiştir. Engellilerde sporun tarihçesine incelendi-

¹ Öğr.Gör., Şırnak Üniversitesi-Şırnak Meslek Yüksekokulu, yasar_yasar4130@hotmail.com

KAYNAKLAR

- Adaman, F. ve Keyder, Ç. (2007). Türkiye'nin Büyük Kentlerinin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşayan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. *Tes-İş Dergisi*, 83-89. Eriřim: 05.06.2018 http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr.pdf
- Albayrak, A., Bayraktarođlu, Y., Tezcan, E. & Tekin, A. (2021). "Evaluation of the Strategic Leadership Characteristics of Provincial Directors of Youth and Sports in Terms of Some Variables". *Journal of Social Science Studies*, Vol. 8, No. 2
- Çınarlı, S., & Ersöz, G. (2010). Engellilere Yönelik Spor Hizmetlerinin Geliřimi Açısından Sponsorluk Ve Vergisel Düzenlemelere İlişkin Öneriler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 141-156.
- Dursun, M., Güler, B. & Bozkurt, T.B. (2019). Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılımına İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 13 (3): 202-209.
<https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/www.ozelegitimsitesi.com/kaynak/engelliligin-genel-nedenleri.html>
- Karaca, M. A. (2018). *Kaynaştırma eğitimi programının öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki mesleki yeterliliklerine etkisi* (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Öz, K. (2012). AB Komisyonu Bildirisi Sporun Avrupa Boyutunun Geliřimi, T. Çađlar, H.G. Baykal, B. Çađatay, A. Aybers (Editörler). Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. Atilla Elmas Armağanı. Ankara Barosu Yayınları, s. 635-658.
- Savucu, Y. Uyarlanmış Beden Eğitimi ve Spor. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimleri Dergisi-IJSETS*, 5 (4), 192-200.
- Sucuođlu, B. (2004). Türkiye'de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 5 (2) 15-23
- Uysal, A. (1995) "Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler" 5. Özel Eğitim Günleri. Ankara Üniversitesi: Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Yayınları: 5. Ankara
- Uysal, M. (2022). *Tekerlekli Sandalye Basketbol Oyuncularında Gecikmiş Kas Ağrısında Vibrasyon Uygulamasının Etkisi* (Doctoral Dissertation).
- Winnick, J.P., EdP, Poretta, D.L. EdP. (2017). *Adapted Physical Education and Sport*. Sixth Edition. Human Kinetics, Champaign, Illinois.
- World Health Organization, "World report on disability 2011", World Health Organization Library, 3-10 (2011).